Sisekaitseakadeemia

Finantskolledž

Monika Madison

FK040

TULU- JA SOTSIAALMAKSU NING KOHUSTUSLIKU KOGUMISPENSIONI JA TÖÖTUSKINDLUSTUSE MAKSETE DEKLARATSIOONIGA SEOTUD PROBLEEMID

Lõputöö

Juhendaja:

Hannes Udde,

Maksu- ja Tolliameti

teenindusosakonna

juhataja asetäitja

Tallinn 2007

ANNOTATSIOON

Lõputöö teema on „Tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustuse maksete deklaratsiooniga seotud probleemid”. Töö on kirjutatud eesti keeles ning koosneb 44 leheküljest. Töö sisaldab kolme lisa. Lõputöö koostamisel on kasutatud 19 allikat, millele on töös viidatud. Võõrkeelne kokkuvõte (summary) on kirjutatud inglise keeles.

Töö põhilisteks märksõnadeks on: tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustuse maksete deklaratsioonil deklareeritavad isikustatud maksud ja maksed (sotsiaalmaks, tulumaks, kohustusliku kogumispensioni makse, töötuskindlustusmakse) ning maksuhalduri tööprotsess puudustega esitatud maksudeklaratsiooni menetlemisel.

Töö eesmärgiks on anda ülevaade, milliseid makse ja makseid deklareeritakse tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustuse maksete deklaratsioonil. Töös antakse ülevaade 2005. ja 2006. aastal esitatud tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensionide ja töötuskindlustuse maksete deklaratsioonides esinenud vigadest ning vigade mõjust. Kirjeldatakse maksuhalduri tööprotsessi, mille eesmärgiks on vähendada puudustega esitatud ja seadusega sätestatud tähtajaks esitamata maksudeklaratsioonide arvu. Lisaks tutvustatakse töös piiranguid, mida maksuhaldur on rakendanud riigi maksutulude täpse arvestuse ja kontrolli funktsiooni täitmiseks maksudeklaratsioonidega seonduvalt.

Lõputöös kasutatakse empiirilist uurimismeetodit, mis põhineb praktika käigus kogutud andmete analüüsil. Analüüsi tulemusel selgub, millised puudused esinevad maksuhaldurile esitatud tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustuse maksete deklaratsioonis.

Antud teema on eestikeelses trükisõnas, hoolimata oma aktuaalsusest, leidnud liiga vähe kajastamist. Seetõttu annab lõputöö võimaluse nii maksuhaldurile kui ka teistele antud valdkonnast huvitatuile omandada teadmisi tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustuse maksete deklaratsioonil deklareeritavate maksude ja maksete andmete seotusest erinevates protsessides.

SISUKORD

ANNOTATSIOON 2
SISSEJUHATUS 5
1. MAKSUDEKLARATSIOONI MÕISTE 8
1.1 Tulumaks 10
1.2 Sotsiaalmaks 13
1.3 Kohustusliku kogumispensioni makse 17
1.4 Töötuskindlustusmakse 18
2. MAKSUDEKLARATSIOONI TSD LISAS 1 ESINEVAD VEAD 21
2.1 TSD deklaratsioonis enamlevinud vead 21
2.2 TSD-l esinevate vigade mõju 24
2.2.1 Tulumaksu eraldamine kohalikule omavalitsusüksusele 25
2.2.2 Eesti Haigekassa 25
2.2.3 Kohustuslik kogumispension 26
2.2.4 Füüsilise isiku tuludeklaratsioon 28
3. MAKSUHALDURI TEGEVUSED SEOSES VIGASTE JA ESITAMATA MAKSUDEKLARATSIOONIDEGA 31
3.1 Maksu- ja Tolliameti operatiivplaan 31
3.2 Vigaste ja esitamata deklaratsioonide tööprotsess 32
3.3 Maksudeklaratsioonide parandamise piiramine 35
KOKKUVÕTE 39
SUMMARY 42
VIIDATUD ALLIKATE LOETELU 43
LISA 1. Vigaste ja esitamata deklaratsioonide tööprotsess 45
LISA 2. Vorm TSD 46
LISA 3. Vorm TSD lisa 1 47

SISSEJUHATUS

Igal aastal esitavad residendist füüsilised isikud oma eelmise maksustamisperioodi tulude kohta tuludeklaratsiooni. Põhjused on erinevad kellel tuleb tasuda täiendavalt tulumaksu, kes esitab tuludeklaratsiooni selleks, et tulust teha mahaarvamisi, s.t rakendada maksusoodustusi. Deklaratsiooni esitamine on tänapäeval lihtne, maksuhaldurile on deklareeritud isikustatud andmed palga ja muude tulude kohta. Samuti kinnipeetud tulumaks, kohustusliku kogumispensioni makse, kinnipeetud töötuskindlustusmakse, tasutud koolituskulud, ametiühingu sisseastumis- ja liikmemaksud, tehtud kingitused, annetused, õppelaenu intressid, pensionid, tasutud vabatahtliku kogumispensioni maksed. Deklaratsiooni esitamiseks peab maksuhaldurile deklareeritud andmed tulude ja kulude kohta üle vaatama, seejärel nõustuda andmetega või neid lisada ning parandada.

Käesolevas lõputöös keskendub autor tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustuse maksete deklaratsioonile kui olulisele infokandjale. Lõputöös käsitletakse tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustuse maksete deklaratsiooni lisas 1 deklareeritavate maksude ja maksete seoseid protsessides, mis mõjutavad füüsilise isiku heaolu vahetult.

Lõputöös antakse ülevaade tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustuse maksete deklaratsioonist kui olulisest informatsiooni kandjast, mida kasutatakse hüvitiste maksmisel ning pensionide kujunemisel.

Töö eesmärgiks on anda ülevaade, milliseid makse ja makseid deklareeritakse tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustuse maksete deklaratsioonil. Töös antakse ülevaade 2005. ja 2006. aastal esitatud tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensionide ja töötuskindlustuse maksete

deklaratsioonides esinenud vigadest ning vigade mõjust. Kirjeldatakse maksuhalduri tööprotsessi, mille eesmärgiks on vähendada puudustega esitatud ja seadusega sätestatud tähtajaks esitamata maksudeklaratsioonide arvu. Lisaks tutvustatakse lõputöös piiranguid, mida maksuhaldur on rakendanud riigi maksutulude täpse arvestuse ja kontrolli funktsiooni täitmiseks maksudeklaratsioonidega seonduvalt.

Vaatluse all on erinevad hüvitised: ravimihüvitis, sünnitushüvitis, lapsendamishüvitis ja hooldushüvitis, mis arvutatakse töötusvõimetuslehe alusel, arvestades isiku keskmist kalendripäeva tulu. Kuni 2003. aastani arvutati kalendripäeva tulu tööandjalt saadud tõendi alusel, kuid alates 2003. aastast arvutab tulu Eesti Haigekassa maksuhalduri registrist sotsiaalmaksu kohta saadud andmete alusel.

Maksuhaldur kannab temale laekunud kohustusliku kogumispensioni makse edasi Eesti väärtpaberite keskregistri pidajale ning edastab tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustuse maksete deklaratsioonidest saadud andmed iga konkreetse isiku eest laekunud summa kohta. Puudustega esitatud tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustuse maksete deklaratsioon peatab kogu tööandja poolt kinnipeetud kohustusliku kogumispensioni makse ülekandmise Eesti väärtpaberite keskregistri pidajale kuni puuduste kõrvaldamiseni.

Lõputöös kasutatakse empiirilist uurimismeetodit, mis põhineb praktika käigus kogutud andmete analüüsil. Analüüsi tulemusel selgub, millised puudused esinevad maksuhaldurile esitatud tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustuse maksete deklaratsioonis.

Käesolev lõputöö on teemakäsitluse poolest jagatud kolmeks peatükiks. Esimene peatükk annab ülevaate tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustuse maksete deklaratsiooni lisal 1 deklareeritavatest maksudest ja

maksetest. Teises peatükis selgub, millised on enamlevinud vead 2005. ja 2006. aasta tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustuse maksete deklaratsiooni lisal 1 ning millist mõju nad avaldavad. Kolmas peatükk kirjeldab meetodeid, millega maksuhaldur tagab järjepideva ja läbipaistva maksuarvestuse.

1. MAKSUDEKLARATSIOONI MÕISTE

Maksuõigussuhe on maksuseaduse alusel tekkiv õigussuhe maksumaksja ja maksu saaja vahel, millest tulenevad kummagi poole õigused ja kohustused. Maksuõigussuhe on subordinatsioonisuhe ning sellest tulenevad põhiseaduslikud piirangud riigi omavoli ohjeldamiseks ja maksumaksja kaitseks. [1]

Eestis toimub peaaegu kõikide maksude esialgne määramine maksudeklaratsiooni esitamise teel. Maksumaksja või maksu kinnipidaja arvutab ise oma maksukohustuse suuruse välja ja tasub maksu [2]. Sissetulekute, väljaminekute deklareerimine toimub maksumaksja poolt [3].

Deklareerimiskohustus on mitterahaline kohustus, mis kohustab maksukohustuslast esitama maksudeklaratsioone. Maksu kinnipidaja kohustus on pidada kinni ja tasuda maksusumma (kinnipeetud tulumaks, kohustusliku kogumispensioni makse, töötuskindlustusmakse). Deklaratsiooni esitaja kohustus on esitada talle teadaolevaid õigeid andmeid ning andmete õigsust kirjalikult kinnitada. Maksudeklaratsioon on maksuhaldurile esitatav maksu arvutamise dokument, mille esitamise kohustus tuleneb seadustest.

Vastavalt maksukorralduse seaduse [4] §-le 85 on maksudeklaratsioon tulu-, käibe-, aktsiisi-, tolli-, sotsiaalmaksu- ja hasartmängumaksudeklaratsioon, maksuaruanne või muu maksuhaldurile esitatav maksu arvutamise dokument, mille esitamise kohustus tuleneb seadusest. Maksukohustuslase kohustus esitada maksudeklaratsioone tuleneb maksuseadustest. Neis on sätestatud kohustuse täitmise tähtaeg ning delegatsiooninorm maksudeklaratsioonide vormide kinnitamiseks.

---

[1] Lehis, L. 2003. Finantsõigus. Loengukonspekt. Tartu, lk. 26
[2] Eesti maksuseadused koos rakendusaktidega: õigusaktide kogumik seisuga 1. märts 2006 Lasse Lehise kommentaaridega. Tartu: OÜ Casus, lk 24
[3] Larking, B. 2005. IBFD International Tax Glossary revised 5th edition, lk. 345
[4] Maksukorralduse seadus Riigikogus vastu võetud 20.veebruaril 2002 // RT I 2002, 26, 150

Maksudeklaratsioonil TSD (tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustuse maksete deklaratsioon) deklareeritakse tasumisele kuuluvad tulu- ja sotsiaalmaks ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustusmaksed. Deklaratsioon esitatakse Maksu- ja Tolliameti piirkondlikule maksu- ja tollikeskusele maksustamisperioodile järgneva kuu 10. kuupäevaks [5]. Deklaratsiooni saab esitada nii paberkandjal kui ka elektroonilisel teel digitaalallkirjaga allkirjastatult või e-maksuameti teenust kasutades. Samaks kuupäevaks kantakse maksude ja maksete summa üle Maksu- ja Tolliameti pangakontole [6].

Tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustuse maksete deklaratsiooni esitamise kohustus on maksukohustuslasel, kes tegi maksustamisperioodil residendile [7] ning mitteresidendile [8] tulu- ja sotsiaalmaksuga ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustusmaksega maksustatavaid väljamakseid. Vormi TSD lisas 1 [9] näidatakse residendist füüsilise isiku isikustatud tulu- sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensioni makse ja töötuskindlustusmakse andmed deklareeritud maksustamisperioodi eest. Iga isiku kohta täidetakse üks rida. Autor käsitleb lõputöös residendist füüsilistele isikutele tehtud väljamaksete, kinnipeetud tulumaksu, kohustusliku kogumispensioni makse ja töötuskindlustusmakse, arvutatud sotsiaalmaksu ning vanemahüvitistelt arvutatud kogumispensioniga seonduvaid probleeme.

Vastavalt alates 1. jaanuarist 2004 kehtima hakanud tulumaksuseadusele [10] ei pea tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustuse maksete deklaratsioone enam esitama need maksumaksjad, kes pole registreeritud käibemaksukohustuslased ega tee maksustatavaid väljamakseid.

---

[5] Tulumaksuseadus. Riigikogus vastu võetud 15.detsembril 2002 // RT I 1999, 101, 903 § 54 lg 2
[6] *Op. cit* § 54 lg 4
[7] Piiramatu maksukohustusega isik, kelle tulude maksustamisel kehtib nn maailmatulu printsiip
[8] Piiratud maksukohustusega isik
[9] "Tulumaksuseadusest», «Sotsiaalmaksuseadusest», «Kogumispensionide seadusest» ja «Töötuskindlustuse seadusest» tulenevate deklaratsioonide ja tõendite vormide kinnitamine: Rahandusministri 24. detsembri 2003 määrus nr 107 // RTL 2004, 4, 45
[10] Tulumaksuseadus. Riigikogus vastu võetud 15. detsembril 2002 // RT I 1999, 101, 903 § 54 lg 2

Registreeritud käibemaksukohustuslased, käibemaksuseaduse tähenduses, peavad esitama tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustuse maksete deklaratsiooni, sõltumata sellest, kas neil oli maksustatavaid väljamakseid ja muid maksuobjekte või mitte. Juhul, kui väljamaksed puuduvad, tuleb Maksu- ja Tolliameti piirkondlikule struktuuriüksusele esitada ainult tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustuse maksete deklaratsioon (vorm TSD [11]) ilma lisadeta. Lisad tuleb esitada ainult vastavate kulutuste ja väljamaksete tegemise korral.

1.1 Tulumaks

Tulumaks on riiklik maks, kuigi kohalikele omavalitsustele laekub osa maksutulust, mis on kohalike omavalitsuste põhiline sissetulekuallikas. Maksumaksja elukohajärgsele kohalikule omavalitsusüksusele laekub 11,9% residendist füüsilise isiku tulumaksuga maksustatavast tulust [12]. Pensionidelt ja vara võõrandamisest saadud kasult makstud tulumaks laekub riigile [13].

Maksu- ja Tolliameti pangakontole laekus 2005. aastal 9 700 652 tuhat krooni ja 2006. aastal 11 694 583 tuhat krooni füüsilise isiku tulumaksu [14]. Eestis 227-le tegutsevale kohalikule omavalitsustele eraldas Maksu- ja Tolliamet 2005. aastal 6 348 303 696 krooni ja 2006. aastal 7 870 058 809 krooni [15].

---

[11] "Tulumaksuseadusest», «Sotsiaalmaksuseadusest», «Kogumispensionide seadusest» ja «Töötuskindlustuse seadusest» tulenevate deklaratsioonide ja tõendite vormide kinnitamine: Rahandusministri 24. detsembri 2003 määrus nr 107 // RTL 2004, 4, 45

[12] Tulumaksuseadus. Riigikogus vastu võetud 15. detsembril 2002 // RT I 1999, 101, 903 § 5 lg 1 p 1

[13] *Op. cit* § 5 lg 2 p 2

[14] Maksu- ja Tolliamet. Maksumaksjale. Statistika. Makstud makse 2006. a. http://www.emta.ee/?id=928. 19.03.2007

[15] Maksu- ja Tolliamet. Maksumaksjale. Statistika. Omavalitsustele üle kantud tulumaks. 2006 koondandmed. http://www.emta.ee/?id=1462 19.03.2007

Tulumaksu kinnipidaja on residendist juriidiline isik, riigi- või kohaliku omavalitsusüksuse asutus, füüsilisest isikust ettevõtja või tööandja, samuti Eestis püsivat tegevuskohta omav või tööandjana tegutsev mitteresident, kes teeb füüsilisele isikule või mitteresidendile tulumaksuga maksustatavaid väljamakseid.[16]

Tulumaksuga maksustatakse ning vormil TSD [17] deklareeritakse lisa 1 veerus 7 näidatud residendist füüsilisele isikule tehtud väljamaksed, millelt on väljamaksja kohustatud tulumaksu kinni pidama: [18]

- töötajale või avalikule teenistujale makstud rahalised tasud: palk, lisatasu, juurdemakse, puhkusetasu, avalikule teenistujale makstav puhkusetoetus, töölepingu lõpetamisel või teenistusest vabastamisel ettenähtud hüvitis, kohtu või töövaidluskomisjoni poolt väljamõistetud hüvitis või viivis ja riigi poolt hüvitatav tasu täiendavate puhkusepäevade eest. Seoses tööõnnetuse või kutsehaigusega makstav hüvitis maksustatakse juhul, kui seda ei maksta kindlustushüvitisena;
- rahalised tasud, mida maksab juriidiline isik juhtimis- või kontrollorgani liikmele oma ametiülesannete täitmise eest;
- füüsilisele isikule töövõtu-, käsundus- või muu teenuse osutamiseks sõlmitud võlaõigusliku lepingu alusel makstud tasud;
- laenult, väärtpaberilt, liisingult või muult võlakohustuselt saadud intress, sealhulgas võlakohustuselt arvutatud summad, mille võrra esialgset võlakohustust suurendatakse. Makse hilinemise või kohustuse muu rikkumise korral makstavaid summasid intressina ei käsitata;
- mitteresidendi poolt Eesti riigilt, kohalikult omavalitsusüksuselt, residendilt ning mitteresidendilt Eestis registreeritud püsiva tegevuskoha kaudu või arvel saadud intress, kui see ületab oluliselt turutingimustel sarnaselt võlakohustuselt makstava intressi summat võlakohustuse tekkimise ja

[16] Tulumaksuseadus. Riigikogus vastu võetud 15. detsembril 2002 // RT I 1999, 101, 903 § 40
[17] "Tulumaksuseadusest», «Sotsiaalmaksuseadusest», «Kogumispensionide seadusest» ja «Töötuskindlustuse seadusest» tulenevate deklaratsioonide ja tõendite vormide kinnitamine: Rahandusministri 24. detsembri 2003 määrus nr 107 // RTL 2004, 4, 45
[18] *Op. cit* § 41

intressi maksmise ajal. Nimetatud juhul maksustatakse saadud intressi ja sarnaselt võlakohustuselt turutingimustel makstava intressi vahe;

- residendist füüsilisele isikule makstavalt tulumaksuga maksustamisele kuuluvalt kindlustushüvitiselt, pensionilt, pensionifondi väljamakselt, stipendiumilt, loteriivõidult, elatiselt, vanemahüvitise seaduse alusel makstavalt hüvitiselt;
- täiendava kogumispensioni kindlustuslepingu alusel või vabatahtliku pensionifondi poolt osakuomanikule või tema pärijale tehtavad väljamaksed.

Tulumaksuga ei maksustata ning vormi TSD lisal 1 [19] ei deklareerita:

- sõidu-, majutus- ja muude kulude hüvitisi ning päevaraha, mis makstakse seoses teenistus-, töö- või ametilähetustega avalikule teenistujale, töötajale või juriidilise isiku juhtimis- või kontrollorgani liikmele Vabariigi Valitsuse kehtestatud tingimustel ja piirmäärades;
- hüvitisi, mis makstakse sõiduauto kasutamisel töö- või ametiülesannete täitmisel Vabariigi Valitsuse poolt kehtestatud tingimustel ja piirmäärades;
- hüvitist, mis makstakse avalikule teenistujale, töötajale või juriidilise isiku juhatuse või juhatust asendava organi liikmele, kellel on puue, mootorsõiduki kasutamisel sõitudeks elukoha ja töökoha vahel, kui ei ole võimalik kasutada ühistransporti või kui selle kasutamine põhjustab isiku liikumis- ja töövõime olulist langust;
- teises piirkonnas asuvale ametikohale nimetamisega seotud kolimiskulude hüvitisi;
- vormiriietuse kompensatsiooni, mis makstakse politseinikele ja sõjaväelastele;
- laevade ja tsiviillennunduse lennukite meeskondadele, laevapere liikmetele ja tsiviilõhusõiduki meeskonnaliikmetele antava tasuta

[19] "Tulumaksuseadusest», «Sotsiaalmaksuseadusest», «Kogumispensionide seadusest» ja «Töötuskindlustuse seadusest» tulenevate deklaratsioonide ja tõendite vormide kinnitamine: Rahandusministri 24. detsembri 2003 määrus nr 107 // RTL 2004, 4, 45

kollektiivtoitlustamise ratsiooni maksumust reisidel viibimise ajal, mis ei ületa 90 krooni isiku kohta päevas;

- töötajale või teenistujale lapse sünni puhul makstud toetust, mis ei ületa 5/12 residendist füüsilise isiku maksustamisperioodi maksuvabast tulust;
- tööandja poolt tasutud töötajate täiend- ja ümberõpet seoses töö- või teenistussuhte lõpetamisega koondamise tõttu;
- tööandja poolt tehtud kulutusi töötaja või teenistuja tööõnnetuse või kutsehaiguse tagajärjel saadud tervisekahjustuse raviks;
- kaadrikaitseväelastele väliõppusel, rahvusvahelisel sõjalisel operatsioonil, õhuväe õhusõiduki pardal ja teenistusel mereväe laevadel antava tasuta kollektiivtoitlustamise ratsiooni maksumust.

1.2 Sotsiaalmaks

Sotsiaalmaks on riigieelarve suurim tuluartikkel ning kõige suurema laekumisega maks üldse, tegemist on sihtotstarbelise maksuga, mille kasutamine on seadusega reguleeritud. Maksu- ja Tolliameti pangakontole laekunus perioodil 01.01.2006 kuni 31.12.2006 21 746 384 tuhat krooni sotsiaalmaksu, mis on võrreldes perioodiga 01.01.2005 kuni 31.12.2005 3 613 361 tuhat krooni rohkem [20].

Sotsiaalmaksuga maksustatakse ainult aktiivset tulu ehk töö tegemisest või teenuse osutamisest saadud tulu. Erinevalt tulumaksust on sotsiaalmaksuga maksustatavate väljamaksete loetelu täielik. Vormi TSD lisa 1 [21] veerus 5 deklareeritakse alljärgnevad sotsiaalmaksuga maksustatavad väljamaksed: [22]

- töötajale rahas makstud palk ja muud tasud;
- avalikule teenistujale makstud palk ja muu tasud;

[20] Maksu- ja Tolliamet. Maksumaksjale. Statistika. Makstud makse 2006. a. http://www.emta.ee/?id=928

[21] "Tulumaksuseadusest», «Sotsiaalmaksuseadusest», «Kogumispensionide seadusest» ja «Töötuskindlustuse seadusest» tulenevate deklaratsioonide ja tõendite vormide kinnitamine: Rahandusministri 24. detsembri 2003 määrus nr 107 // RTL 2004, 4, 45

[22] Sotsiaalmaksuseadus. Riigikogus vastu võetud 13. detsembril 2000 // RT I 2000, 102, 675 § 5 lg 1 p 1, § 2 lg 1 p 1 - 4, 8 ja 9 ja lg 2 ja 3

- juriidilise isiku juhtimis- või kontrollorgani liikmele ning füüsilise isiku pankrotimenetluses pankrotihaldurile ja pankrotitoimkonna liikmele makstud tasud;
- füüsilisele isikule töövõtu-, käsundus- või muu teenuse osutamiseks sõlmitud võlaõigusliku lepingu alusel makstud tasudelt, välja arvatud juhul, kui tasu saav isik on kantud äriregistrisse või registreeritud Maksu- ja Tolliameti piirkondlikus struktuuriüksuses füüsilisest isikust ettevõtjana ning tasu on saaja ettevõtlustuluks;
- töötuskindlustuse seaduse alusel makstud hüvitistelt.

Sotsiaalmaksu makstakse töötajale või teenistujale kuu eest makstud tasult, kuid mitte vähem kui eelarveaastaks riigieelarvega kehtestatud kuumääralt. 2007. aastal on sotsiaalmaksu minimaalse kohustuse aluseks olev kuumäär 2000 krooni kalendrikuus [23]. Seega on tööandja kohustatud maksma 2007. aastal sotsiaalmaksu töötajale või teenistujale kuu eest makstud tasult, kuid mitte vähem kui 660 krooni kuus (2000 x 33% = 660), välja arvatud:

- riikliku pensioni saaja. Riikliku pensioni saaja on isik, kes saab pensioni Eesti riigilt või tulenevalt sotsiaalkindlustuslepingust või sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise alasest Euroopa Liidu õigusaktist;
- töötaja või teenistuja, kes on asunud tööle või lahkunud töölt sellel kuul;
- töötaja, kellele on kehtestatud osaline tööaeg või kes on saadetud osaliselt tasustatavale puhkusele;
- töötaja või teenistuja, kellele on kehtestatud lühendatud tööaeg sellel kuul.

Sotsiaalmaksuga ei maksustata ning vormi TSD lisal 1 [24] ei deklareerita:

- sõidu-, majutus- ja muude kulude hüvitisi ning päevaraha, mis makstakse seoses teenistus-, töö- või ametilähetustega avalikule teenistujale, töötajale

[23] Sotsiaalmaksuseadus. Riigikogus vastu võetud 13. detsembril 2000 // RT I 2000, 102, 675 RT I 2006, 61, 459 § 2^1

[24] "Tulumaksuseadusest», «Sotsiaalmaksuseadusest», «Kogumispensionide seadusest» ja «Töötuskindlustuse seadusest» tulenevate deklaratsioonide ja tõendite vormide kinnitamine: Rahandusministri 24. detsembri 2003 määrus nr 107 // RTL 2004, 4, 45

või juriidilise isiku juhtimis- või kontrollorgani liikmele Vabariigi Valitsuse kehtestatud tingimustel ja piirmäärades;

- loomeliidu poolt loovisikule seoses tema loometööga seotud lähetusega makstavaid sõidu- ja majutuskulude hüvitisi ning päevaraha;
- teenistujale, töötajale või juriidilise isiku juhtimis- või kontrollorgani liikmele mitteresidendi poolt tehtavaid sõidu-, majutus- ja muude kulude hüvitisi ning päevaraha väljamakseid töö tegemise kohas kehtivates piirmäärades, kui töö tegemise koht asub välisriigis;
- teises piirkonnas asuvale ametikohale nimetamisega seotud kolimiskulude hüvitisi;
- väljamakseid, mis on seotud vormiriietuse hankimisega politseinikele ja sõjaväelastele ning muid kaitseväeteenistusega seotud väljamakseid;
- hüvitisi, mis makstakse sõiduauto kasutamisel töö- või ametiülesannete täitmisel Vabariigi Valitsuse poolt kehtestatud tingimustel ja piirmäärades;
- hüvitist, mis makstakse avalikule teenistujale, töötajale või juriidilise isiku juhatuse või juhatust asendava organi liikmele kellel on puue, mootorsõiduki kasutamisel sõitudeks elukoha ja töökoha vahel, kui ei ole võimalik kasutada ühistransporti või kui selle kasutamine põhjustab isiku liikumis- ja töövõime olulist langust;
- kollektiivtoitlustamise toiduportsjoni maksumust, mis antakse laevade ja tsiviillennunduse lennukite meeskondadele, laevapere liikmetele ja tsiviilõhusõiduki meeskonnaliikmetele tasuta reisil viibimise ajal ja mis ei ületa 90 krooni isiku kohta päevas;
- tööandja seadusest tulenevaid kulutusi töötajate töötervishoiu ja tööohutuse tagamiseks;
- Riigikogu liikmele väljamakstavat transpordi- ja eluasemekulude hüvitist ning päevaraha, samuti 20% esinduskulude hüvitist. Esinduskulud arvestatakse ametipalgast lähtudes ning eluasemekulud ja päevaraha makstakse vaid Riigikogu liikmetele, kes elavad väljaspool Tallinna;
- hüvitisi kuludest, mis on tekkinud Riigikogu liikmetel sõidukite kasutamisest Eesti territooriumil ning väljaspool Tallinna elavate Riigikogu

liikmete eluasemekulude hüvitisi ja makstavat päevaraha Riigikogu juhatuse poolt kehtestatud ulatuses ja korras;

- Vabariigi Presidendile, Riigikogu esimehele presidendi ülesannetes, peaministrile ja ministritele väljamakstavat 20% esinduskulude hüvitist, mis arvestatakse ametipalgast lähtudes;
- väljamakseid Eesti välisesindustes töötavatele asukohariigi elanikele, kui välislepinguga ei ole sätestatud teisiti;
- välisteenistusse võtmisel ja igal järgmisel teenistusaastal makstakse diplomaadile esindustasu pooleteise kuu ametipalga ulatuses;
- mitteresidendist töövõtjale Eesti residendi poolt rahas makstud palgalt ja muudelt tasudelt, kui töö tegemise koht asub välisriigis;
- summasid, mida makstakse isikule, kes viibib kohtuotsuse alusel kinnipidamiskohas;
- Eesti Vabariigi puhkuse-, töö- ja puhkeaja seaduse ning palgaseadusega sätestatud täiendavate puhkusepäevade ja lapse toitmise vaheaegade eest makstavat palgahüvitist;
- ravikindlustuse seaduse alusel makstud summasid.

Riik maksab sotsiaalmaksu järgmiste isikute eest (sotsiaalmaksu maksmise erijuhud):

- isik, kellele makstakse lapsehooldustasu riiklike peretoetuste seaduse alusel ja mitte-töötav vanem, kellele makstakse lapsehooldustasu nimetatud seaduse alusel või isik, kellele makstakse hüvitist vanemahüvitise seaduse alusel;
- Eesti välisesinduses töötava diplomaadi ja teenistuja kaasasolev mittetöötav abikaasa kuni vanaduspensioniikka jõudmiseni;
- kaitsejõududes ajateenistuses olev ajateenija;
- kuni vanaduspensionieani isik, kellele makstakse hooldajatoetust puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse alusel;

- sotsiaalministri poolt koostatud nimekirja kantud äriühingu, mittetulundusühingu või sihtasutuse töötaja, kelle töövõime kaotus on 40% või enam;
- töötu abiraha saav isik.

1.3 Kohustusliku kogumispensioni makse

Kohustusliku kogumispensioni makse on sundkindlustusmakse. Töötaja kohustusliku kogumispensioni makse tasumine toimub kinnipidamise teel, mis on ka ainus maksukohustuse täitmise viis. Kogumispensioni makse kinnipidamise kohustus tekib väljamakse tegemisel, nii nagu ka sotsiaalmaksukohustus, tulumaksu ja töötuskindlustusmakse kinnipidamise kohustus. Kinnipeetud kogumispensioni makse võrra vähendatakse füüsilise isiku tulumaksuga maksustatavat tulu. Isikule tehtud väljamaksetelt kinnipeetud kogumispensioni makse deklareeritakse maksudeklaratsiooni TSD lisa 1 veerus 10 ja TSD vormi osa A real 6 (TSD lisa 1 veeru 10 kokkuvõte) [25].

Makse tasumise kohustus tekib kohustatud isiku 18-aastaseks saamisele järgneva aasta 1. jaanuaril (kohustuslikult liituja). Kohustatud isikul, kes on sündinud 1983. aastal, tekkis kohustus tasuda makset alates 2002. aasta 1. juulist. Enne 1983.a. 1. jaanuari sündinud isikutel on õigus ja kohustus maksta makset, kui nad on esitanud valikuavalduse hiljemalt kogumispensionide seaduses §-s 66 sätestatud kuupäevaks (vabatahtlikult liitujad).

Kuna makse tasumine toimub makse kinnipidamise teel tuluallika juures, siis peab makse kinnipidaja kontrollima, kas isik, kellele ta teeb sotsiaalmaksuga maksustatavaid väljamakseid, on kohustatud isik. Makset on kohustatud kinni pidama need isikud, kellel on kohustus maksta sotsiaalmaksu ehk teiste sõnadega

[25] „Tulumaksuseadusest», «Sotsiaalmaksuseadusest», «Kogumispensionide seadusest» ja «Töötuskindlustuse seadusest» tulenevate deklaratsioonide ja tõendite vormide kinnitamine: Rahandusministri 24. detsembri 2003 määrus nr 107 // RTL 2004, 4, 45

kõik Eestis tegutsevad tööandjad. Makse kinnipidamise määr on 2% [26] maksustatavatelt tasudelt. Maksu kinnipidaja poolt kinnipeetud kohustusliku kogumispensioni maksed kantakse üle Maksu- ja Tolliameti pangakontole väljamakse tegemise kuule järgneva kuu 10. kuupäevaks [27].

Vastavalt alates 2004. aastast kehtima hakanud kogumispensionide seadusele maksab riik erandkorras kohustusliku kogumispensioni makset ka vanemahüvitise saajate eest [28]. Sissemakse suurus on 1% iga sündinud lapse kohta. Sissemakset ei peeta vanemahüvitiselt kinni, vaid riik maksab selle täiendavalt vanemahüvitisele lisaks. Kohustusliku kogumispensioni makse täiendav sissemakse tehakse nendele vanemahüvitise saajatele, kes on valikuavalduse alusel liitunud ja kellel on vanusest tulenev kohustusliku kogumispensioni makse tasumise kohustus.

Kogumispensioni makse ei ole riigieelarve tulu. Maksu- ja Tolliamet kannab tema pangakontole laekunud raha edasi Eesti väärtpaberite keskregistri pidajale pensionifondide vahel jaotamiseks. Maksu- ja Tolliamet kannab makse ja täiendava sissemakse summad üle Eesti väärtpaberite keskregistri pidaja pangakontole Eesti Pangas 15 tööpäeva jooksul laekumise päevast arvates [29]. Maksu- ja Tolliameti pangakontole laekus perioodil 01.01.2006 kuni 31.12.2006 kogumispensioni makset 781 757 tuhat krooni [30].

1.4 Töötuskindlustusmakse

Töötuskindlustuse seadusega [31] kehtestati 1. jaanuarist 2002 töötajatele ja tööandjatele uus sundkindlustuse liik – töötuskindlustus. Töötuskindlustus on sundkindlustus, millega kindlustatakse töötaja töötuks jäämise riski ning tööandja

[26] Kogumispensionide seadus. Riigikogus vastu võetud 14. aprillil 2004 // RT I 2004, 37, 252 § 9
[27] *Op. cit* § 11 lg 1 p 4
[28] *Op. cit* § 10
[29] *Op. cit* § 12
[30] Maksu- ja Tolliamet. Maksumaksjale. Statistika. Makstud makse 2006 a. http://www.emta.ee/?id=928. 19.03.2007
[31] Töötuskindlustuse seadus. Riigikogus vastu võetud 13. juunil 2001 // RT I 2001, 59, 359

erakorralisi palgakulusid, mis võivad tekkida suuremahulisel koondamisel või tööandja pankrotistumisel. Töötuskindlustus koosneb kahest suhteliselt eraldatud kindlustuse liigist. Sellest tulenevalt koosneb ka töötuskindlustusmakse kahest osast – töötaja ja tööandja kindlustusmaksest.

Kindlustatu maksekohustus täidetakse kinnipidamise teel, sarnaselt tulumaksuga. Tööandja makse on tööandja täiendav palgakulu nagu sotsiaalmaks. Mõlema makse kinnipidamise kohustus tekib väljamakse tegemisel. Töötuskindlustusmakset administreeritakse samadel põhimõtetel nagu teisi maksusid. Kinnipeetud ja maksmisele kuuluvad töötuskindlustusmaksed peab tööandja kandma üle Maksu- ja Tolliameti pangakontole maksustamisperioodile järgneva kuu 10. kuupäevaks, samaks kuupäevaks tuleb esitada tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustuse maksete deklaratsioon [32].

Töötuskindlustusmakset makstakse: [33]

- töötajale töö- või teenistuslepingu alusel rahas makstud palgalt ja muudelt tasudelt;
- avalikule teenistujale makstud palgalt ja muudelt tasudelt;
- füüsilisele isikule töövõtu-, käsundus-, või muu teenuse osutamiseks sõlmitud võlaõigusliku lepingu alusel makstud tasudelt, välja arvatud juhul, kui tasu saav isik on kantud äriregistrisse või registreeritud elukohajärgses Maksu- ja Tolliameti piirkondlikus maksu- ja tollikeskuses füüsilisest isikust ettevõtjana ja tasu on saaja ettevõtlustulu.

Alates 2002. aasta 1. novembrist muudetud töötuskindlustuse seaduse [34] alusel, ei ole töötavatele pensionäridele tehtud väljamaksetelt kohustust kinni pidada töötuskindlustusmakset, kuna pensionäre töötuna arvele ei võeta ja neile ei maksta

[32] Töötuskindlustuse seadus. Riigikogus vastu võetud 13. juunil 2001 // RT I 2001, 59, 359 § 42 lg 1 p 3
[33] *Op. cit* § 40 lg 1
[34] *Op. cit*

töötuksjäämise korral ka kindlustushüvitist. Tööandjal säilib endiselt kohustus pensionieas inimestele tasu maksmisel tasuda töötuskindlustusmakse tööandja osa. Kuigi pensionäri ei kindlustata töötuksjäämise vastu, on tal siiski õigus hüvitisele töölepingute kollektiivse ülesütlemise ja tööandja maksejõuetuse korral.

Väljamaksete summa, millelt väljamaksja on kohustatud kohustusliku kogumispensioni makse arvutama ja kinni pidama, deklareeritakse TSD lisa 1 veerus 9. TSD lisa 1 veerus 8 deklareeritakse kinnipeetud töötuskindlustusmakse. Makse kinnipidaja poolt kinnipeetud töötuskindlustusmakse kokku näidatakse TSD põhivormi osa A real 4. Tööandja makse arvutatakse TSD lisa 1 veeru 9 alusel TSD põhivormil. [35]

Töötuskindlustusmaksed ei ole riigieelarve tulu, vaid kogutud raha laekub otse Eesti Töötukassale. Maksu- ja Tolliamet kannab laekunud töötuskindlustusmaksed üle Eesti Töötukassa arvele ühe pangapäeva jooksul nende laekumisest Maksu- ja Tolliameti pangakontole [36]. 2006. aastal laekus Maksu- ja Tolliameti pangakontole 550 124 tuhat krooni töötuskindlustusmakset [37].

[35] „Tulumaksuseadusest», «Sotsiaalmaksuseadusest», «Kogumispensionide seadusest» ja «Töötuskindlustuse seadusest» tulenevate deklaratsioonide ja tõendite vormide kinnitamine: Rahandusministri 24. detsembri 2003 määrus nr 107 // RTL 2004, 4, 45

[36] Töötuskindlustuse seadus. Riigikogus vastu võetud 13. juunil 2001 // RT I 2001, 59, 359 § 43

[37] Maksu- ja Tolliamet. Maksumaksjale. Statistika. Makstud makse 2006.a. http://www.emta.ee/?id=928. 19.03.2007

2. MAKSUDEKLARATSIOONI TSD LISAS 1 ESINEVAD VEAD

2.1 TSD deklaratsioonis enamlevinud vead

Maksu- ja Tolliametile esitati 2005. aastal 924 551 ning 2006. aastal 898 371 tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensionide ja töötuskindlustuse maksete deklaratsiooni. 2005. aastal esitatud tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensionide ja töötuskindlustuse maksete deklaratsioonides oli seisuga 01.02.2007 kokku 4434 veateadet ja 2006. aastal esitatud tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensionide ja töötuskindlustuse maksete deklaratsioonides oli seisuga 01.02.2007 kokku 3434 veateadet.

Järgnevalt annab lõputöö autor ülevaate tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensionide ja töötuskindlustuse maksete deklaratsioonides vormi TSD täitmisel kümnest enamlevinud puudusest, mis graafiliselt on kujutatud joonisel 1.

Vormi TSD lisa 1 [38] veeru 6 (kinnipeetud tulumaks) täitmisel eksiti 2005. aastal 1727 korda, 2006. aastal esitatud maksudeklaratsioonides on vigade arv vähenenud 1010-ni. Eksimused TSD lisa 1 veeru 6 täitmisel moodustavad 2005. aastal 38,95% ja 2006. aastal 29,42% vigade koguarvust.

Tööandja peab kohustusliku kogumispensioniga liitunud isikutele tehtud väljamaksetelt kohustusliku kogumispensioni makse kinni pidama ja selle tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensionide ja töötuskindlustuse makse deklaratsioonil deklareerima. Enamlevinud viga on, et tööandjad ei pea kohustusliku kogumispensioni makset kinni kohustusliku kogumispensioniga liitunud isikutelt või peavad kohustusliku kogumispensioni makse kinni isikutelt, kellelt ei ole kohustust kohustusliku kogumispensioni kinni pidada. Ebakorrektne

[38] „Tulumaksuseadusest», «Sotsiaalmaksuseadusest», «Kogumispensionide seadusest» ja «Töötuskindlustuse seadusest» tulenevate deklaratsioonide ja tõendite vormide kinnitamine: Rahandusministri 24. detsembri 2003 määrus nr 107 // RTL 2004, 4, 45

kohustusliku kogumispensioni makse kinnipidamine ja deklareerimine moodustab vigade koguhulgast 2005. aastal 12,38% ja 2006. aastal 12,11%.

Deklaratsiooni vormi TSD lisas 1 [39] on isik maksuvaba tulu tunnusega ja maksuvaba tulu on suurem, kui väljamaksete summa – töötuskindlustusmakse – kogumispensioni makse – elatis, siis maksumaksja vorm TSD lisa 1 veerg 3.1[1] (tulumaksu kinnipidamisel maha arvatud maksuvaba tulu summa) ei ole õiget maksuvaba tulu rakendatud. Selliseid vigu esines tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensionide ja töötuskindlustusmaksete deklaratsioonides 2005. aastal 10,78% ja 2006. aastal 4,86% vigade koguarvust.

Maksuhaldurile esitatud tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustuse maksete deklaratsioonides esinevatest vigade koguarvust moodustavad TSD lisa 1 [40] veeru 2 (isikukood) täitmisel esinevad vead 2005. aastal 9,38% ja 2006. aastal 5,18% vigade koguarvust.

Vorm TSD [41] osa A lahtris 5 (arvutatud töötuskindlustusmakse) märgitud summa ei võrdu vormil TSD lisa 1 veeru 9 kokkuvõte + vormil TSD lisa 2 veeru 14 kokkuvõte X töötuskindlustusmakse määr (2005. aastal tööandaja töötuskindlustusmakse määr 0,5% [42] ning 2006. aastal tööandaja töötuskindlustusmakse määr 0,3% [43]) . Kirjeldatud viga esines 2005. aastal 204-s ja 2006. aastal 273-s deklaratsioonis, mis protsentuaalselt moodustab 2005. aastal 4,6% ja 2006. aastal 5,94% vigade koguarvust.

---

[39] „Tulumaksuseadusest», «Sotsiaalmaksuseadusest», «Kogumispensionide seadusest» ja «Töötuskindlustuse seadusest» tulenevate deklaratsioonide ja tõendite vormide kinnitamine: Rahandusministri 24. detsembri 2003 määrus nr 107 // RTL 2004, 4, 45

[40] *Op. cit*

[41] *Op. cit*

[42] Töötuskindlustusmakse määrad 2005. aastal Vabariigi Valitsuse 22. novembri 2004. a määrus nr 333 // RTI, 30.11.2004, 81, 545 § 3

[43] Töötuskindlustusmakse määrad 2006. aastal. Vabariigi Valitsuse 01. detsembri 2005 a. määrus nr 285 // RTI, 01.12.2005, 64, 491 § 3

TSD lisa 1 [44] veerus 9 näidatud väljamakse summa (summa millelt väljamaksja on kohustatud arvutama ja kinni pidama töötuskindlustusmakset) peab olema väiksem/võrdne veerus 5 (sotsiaalmaksuga maksustatud väljamaksed) näidatud summast. Kirjeldatud viga esines 2005. aastal 2,95% vigade koguarvust, 2006. aastal viga ei esinenud.

TSD lisa 5 [45] real 14 (isikustatud sotsiaalmaksuga maksustatavad väljamaksed) näidatud summa peab võrduma antud aasta eelmiste esitatud tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensionide ja töötuskindlustuse maksete deklaratsiooni vormi TSD A osa real 3 näidatud summadega (sotsiaalmaksuga maksustatud väljamaksed) ja käesoleva kuu vormi TSD A osa real 3 (sotsiaalmaksuga maksustatud väljamaksed) näidatud summaga. Selle reegli vastu eksiti 2005. aastal 116 ja 2006. aastal 24 korral, mis protsentuaalselt on 2005. aastal 2,62% ja 2006. aastal 0,7% vigade koguarvust.

Vormil TSD [46] osa A real 3 näidatud (sotsiaalmaksuga maksustatud väljamaksed) summa peab olema vastavuses lisades kokku arvutatud sotsiaalmaksuga maksustatud väljamaksete summaga. Esitatud tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensionide ja töötuskindlustuse maksete deklaratsioonides moodustasid eksimused kirjeldatud reegli vastu 2005. aastal 2,28% ja 2006. aastal 2,68% vigade koguarvust.

Vorm TSD [47] osa A rida 2 (kinnipeetud tulumaks) ≠ vorm TSD lisa 1 veerg 6 (kinnipeetud tulumaks). Esitatud tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensionide ja töötuskindlustuse maksete deklaratsioonides moodustasid eksimused kirjeldatud reegli vastu 2005. aastal 2,12% ja 2006. aastal 4,37%.

---

[44] „Tulumaksuseadusest», «Sotsiaalmaksuseadusest», «Kogumispensionide seadusest» ja «Töötuskindlustuse seadusest» tulenevate deklaratsioonide ja tõendite vormide kinnitamine: Rahandusministri 24. detsembri 2003 määrus nr 107 // RTL 2004, 4, 45

[45] *Op. cit*

[46] „Tulumaksuseadusest», «Sotsiaalmaksuseadusest», «Kogumispensionide seadusest» ja «Töötuskindlustuse seadusest» tulenevate deklaratsioonide ja tõendite vormide kinnitamine: Rahandusministri 24. detsembri 2003 määrus nr 107 // RTL 2004, 4, 45

[47] *Op. cit*

Vorm TSD lisa 1 [48] veerg 6 (kinnipeetud tulumaks) ≤ veerg 7... 7.3.1(väljamaksete koodid) täitmise reegli vastu eksiti 2005. aastal 1,30% ja 2006. aastal 3,03% vigade koguarvust.

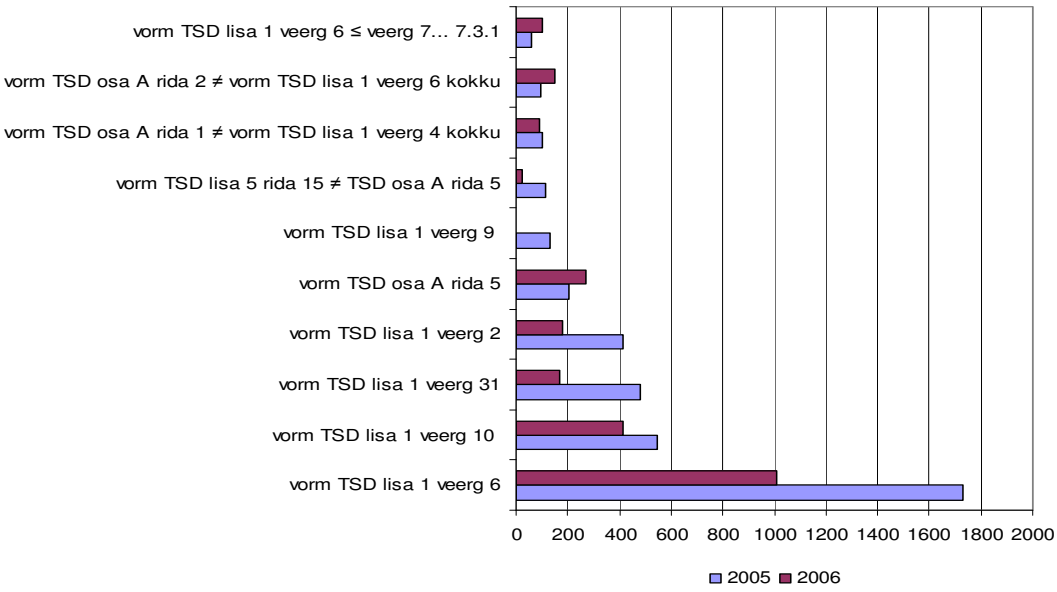

Joonis 1. TSD-des enamlevinud veateadete võrdlus 2005. ja 2006. aastal

2.2 TSD-l esinevate vigade mõju

Tulu saajad – kohalikud omavalitsused, Sotsiaalkindlustusamet, Eesti Haigekassa, Eesti Töötukassa ja Eesti väärtpaberite keskregistri pidaja võtavad kohustuse üles maksumaksja poolt esitatud maksudeklaratsioonides esinevate andmete alusel. Puudustega esitatud deklaratsioonide tagajärjel muutub problemaatiliseks füüsilise isiku tulumaksu eraldiste tegemine kohalikule omavalitsusüksusele ning tulude edasi kandmine.

[48] „Tulumaksuseadusest», «Sotsiaalmaksuseadusest», «Kogumispensionide seadusest» ja «Töötuskindlustuse seadusest» tulenevate deklaratsioonide ja tõendite vormide kinnitamine: Rahandusministri 24. detsembri 2003 määrus nr 107 // RTL 2004, 4, 45

2.2.1 Tulumaksu eraldamine kohalikule omavalitsusüksusele

Tulumaks on Eestis kohalike omavalitsuste põhiline sissetulekuallikas. Maksuhalduri kontole laekunud tulumaksust kantakse maksumaksja elukohajärgsele kohalikule omavalitsusüksusele 11,9% residendist füüsilise isiku maksustatavast tulust [49]. Omavalitsusüksusele kantava maksusumma arvutamisel ei arvata maksustatava tulu hulka pensione ja kasu vara võõrandamisest [50]. Eestis tegutsevale 227-le kohalikule omavalitsustele eraldati 2005. aastal 6 348 303 696 krooni ja 2006. aastal 7 870 058 809 krooni [51].

Maksukohustuslase poolt esitatud tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustuse maksete deklaratsioonil esinevad puudused või maksudeklaratsiooni seadusega sätestatud tähtajaks esitamata jätmine takistab tulumaksu ülekandmist kohalikule omavalitsusele.

2.2.2 Eesti Haigekassa

Eesti Haigekassa tasub kindlustatud isikutele ajutise töövõimetuse hüvitisi. Nimetatud hüvitised makstakse välja kindlustatud isikule ja on oma olemuselt rahalised hüvitised. Ajutise töövõimetuse hüvitis on rahaline kompensatsioon, mida Eesti Haigekassa maksab töövõimetuslehe alusel kindlustatud isikule, kellel jääb ajutise töövabastuse tõttu saamata sotsiaalmaksuga maksustatud tulu [52].

Ajutise töövõimetuse hüvitise liigid on:

- haigushüvitis;
- sünnitushüvitis;

---

[49] Tulumaksuseadus. Riigikogus vastu võetud 15.detsembril 2002 // RT I 1999, 101, 903 § 5 lg 1 p 1
[50] *Op. cit* § 5 lg 2 p 2
[51] Maksu- ja Tolliamet. Maksumaksjale. Statistika. Omavalitsustele üle kantud tulumaks. 2006 koondandmed. http://www.emta.ee/?id=1462. 19.03.2007
[52] Ravikindlustuse seadus. Riigikogus vastu võetud 19. juulil 2002 // RT I 2002, 62, 377 § 50 lg 1

- lapsendamishüvitis;
- hooldushüvitis. [53]

Ajutise töövõimetuse hüvitist arvutatakse töötusvõimetuslehe alusel, arvestades isiku keskmist kalendripäeva tulu. Kuni 2003. aastani arvutati kalendripäeva tulu tööandjalt saadud tõendi alusel, kuid alates 2003. aastast arvutab tulu Eesti Haigekassa maksuhalduri registrist sotsiaalmaksu kohta saadud andmete alusel.

Vastavalt ravikindlustuse seaduse[54] § 55 lg 1 arvutatakse kalendripäeva keskmine tulu, lähtudes Maksu- ja Tolliameti esitatud sotsiaalmaksu maksmist puudutavatest andmetest. See tähendab, et Eesti Haigekassa saab arvestatud sotsiaalmaksu summa ja makstud sotsiaalmaksu summa Maksu- ja Tolliametist [55] ja arvutab nende alusel isiku kalendripäeva keskmise tulu. Arvestatud sotsiaalmaksu summa deklareerib maksu kinnipidaja maksuhaldurile esitataval tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustuse maksete deklaratsioonil. Puudustega esitatud tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustuse maksete deklaratsioon või selle seadusega sätestatud tähtajaks mitteesitamine avaldab mõju isiku ajutise töövõimetushüvitise arvutamisel.

2.2.3 Kohustuslik kogumispension

„Tööandjad on kohustatud kontrollima, kas töötaja on kogumispensioniga liitunud või mitte, sest tööandja kui kinnipidaja kannab vastutust makse õigeaegse kinnipidamise eest [56]. Kui selgub, et kogumispensioniga liitunud isikult ei ole hakatud õigeaegselt makset kinni pidama, siis peab tööandja pidama makse kinni

[53] Ravikindlustuse seadus. Riigikogus vastu võetud 19. juulil 2002 // RT I 2002, 62, 377 § 50 lg 3
[54] *Op. cit*
[55] Maksu- ja Tolliameti poolt maksukohustuslaste registris olevate andmete Sotsiaalkindlustusametile ja Eesti Haigekassale väljastamise kord. Rahandusministri 03. jaanuari 2003 määrus nr 3 // RTL, 2003, 7, 61 §2
[56] Kogumispensionide seadus. Riigikogus vastu võetud 14. aprillil 2004 // RT I 2004, 37, 252 § 11 lg 1

tagasiulatuvalt, samuti parandama maksudeklaratsioone ning tasuma maksevõlalt intresse. Samuti tuleb arvestada, et kui tööandja esitatud maksudeklaratsioon on vigane (nt mõnelt isikult on jäänud makse kinni pidamata või on tehtud vigu isikuandmetes) või deklareeritud makse on tasumata, siis ei kanna Maksu- ja Tolliamet selle tööandja poolt kinnipeetud makset Eesti väärtpaberite keskregistri pidajale üle." [57] Maksuhaldur ei kanna tööandja poolt kinnipeetud makset Eesti väärtpaberite keskregistrile üle juhul, kui makse kinnipidajal on maksuvõlg [58].

Pensionikonto on väärtpaberikonto eriliik, millel registreeritakse üksnes kohustusliku pensionifondi osakud ja osakutega seotud andmed, s.h osakuomaniku andmed.

Pensionikonto avatakse siis, kui isik on kohustusliku kogumispensioni maksja, kellel on õigus omada kohustusliku pensionifondi osakuid.

Pensionikontol hoitakse ühes kohas kogu isiku kogumispensioni puudutavat teavet: esitatud avaldusi, valitud fonde, laekunud makseid, omastatud pensionifondide osakuid ja osakute andmeid, tulevikus ka väljamakseid. Andmed tehtud väljamaksetelt kinnipeetud kohustusliku kogumispensioni makse, arvestatud sotsiaalmaksu ja Eesti väärtpaberite keskregistri pidajale ülekantud summad edastab Eesti väärtpaberite keskregistri pidajale Maksu- ja Tolliamet. [59]

Pensionikonto hetkeseisust on võimalik saada väljavõte, kontrollida andmete õigsust ning jälgida huvipakkuval perioodil teostatud toiminguid. Eelnimetatud informatsiooni saab Pensionikeskuse veebilehe alateemast "Minu konto", e-maksuametist, Internetipangast või pangakontorite kaudu.

---

[57] Lehis, L. 2004. Maksuõigus. Tallinn: Juura lk 345.
[58] Kohustusliku pensionifondi osakute kord. Rahandusministri 20. septembri 2005 määrus nr 64 // RTL, 04.10.2005, 101, 1557 § 5 lg 2
[59] Kohustusliku pensionifondi osakute kord. Rahandusministri 20. septembri 2005 määrus nr 64 // RTL, 04.10.2005, 101, 1557 § 6 lg 2

2.2.4 Füüsilise isiku tuludeklaratsioon

Füüsilise isiku eeltäidetud tuludeklaratsioonile kantakse andmed palga ja muude tulude ning pensionide kohta. Samuti kohustusliku kogumispensioni maksed, kinnipeetud töötuskindlustusmaksed, tasutud koolituskulud, ametiühingu sisseastumis- ja liikmemaksud, tehtud kingitused, annetused, õppelaenu intressid, tasutud vabatahtliku kogumispensioni maksed. Eeltäidetud tuludeklaratsioon koostatakse maksuhaldurile esitatud maksudeklaratsioonides deklareeritud andmete alusel. Maksudeklaratsiooni on kohustatud esitama maksu kinnipidajad ning isikud, kellel on seadusega sätestatud kohustus esitada maksusoodustustega seonduvat informatsiooni.

Maksumaksjal lasub kohustus kontrollida eeltäidetud tuludeklaratsioonil toodud andmete õigsust ning nende ebaõigsuse või puudulikkuse korral esitama parandatud ja täiendatud tuludeklaratsiooni. Füüsilise isiku tuludeklaratsioonil ja tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustuse maksete deklaratsioonil deklareeritud erinevad andmed takistavad füüsilise isiku enammakstud tulumaksu tagastamist 5 tööpäeva jooksul.

Füüsilise isiku tuludeklaratsioonil ja tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustuse maksete deklaratsioonil deklareeritud kinnipeetud tulumaksu andmete erinevus takistas enammakstud tulumaksu automaatset tagastamist 2005. aastal 6442-l korral ja 2006 aastal 589-l. Võrreldes 2005. aastaga on 2006. aastal hüppeliselt vähenenud kinnipeetud tulumaksu andmete erinevused seetõttu, et 2005. aastal rakendas maksuhaldur puudustega deklaratsioonide vähendamiseks kindla tööprotsessi.

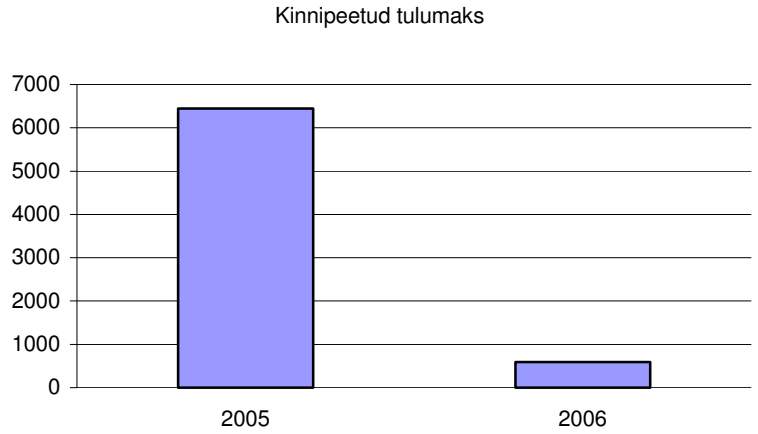

.

Joonis 2. Tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustuse maksete deklaratsioonil ja füüsilise isiku tuludeklaratsioonil deklareeritud kinnipeetud tulumaksu andmete erinevus

Maksuhaldur ei tagasta viie tööpäeva jooksul automaatselt füüsilise isikule enammakstud tulumaksu, kui maksumaksja poolt füüsilise isiku tuludeklaratsioonil deklareeritud andmed kohustusliku kogumispensioni makse kohta erinevad tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustuse maksete deklaratsioonil deklareeritud andmetest. 2005. aastal oli nimetatud viga takistuseks 62-le maksumaksjale enammakstud tulumaksu tagastamisel, 2006. aastal takistas see tulumaksu tagastamist 28-l korral.

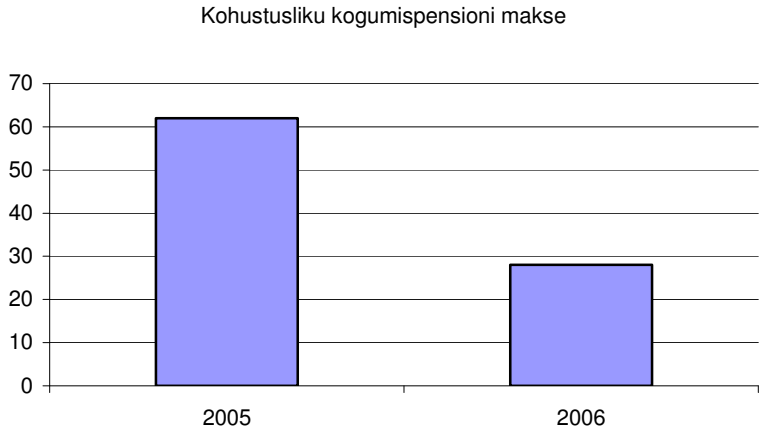

Joonis 3. Tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustuse maksete deklaratsioonil ja füüsilise isiku tuludeklaratsioonil deklareeritud kohustusliku kogumispensioni makse andmete erinevus

Maksuhaldur ei saanud tagastada füüsilise isiku enammakstud tulumaksu viie tööpäeva jooksul 2005. aastal 49 ja 2006. aastal 15 korral, sest füüsilise isiku tuludeklaratsioonil deklareeritud andmed töötuskindlustusmakse kohta erinesid tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustuse maksete deklaratsioonil deklareeritud andmetest.

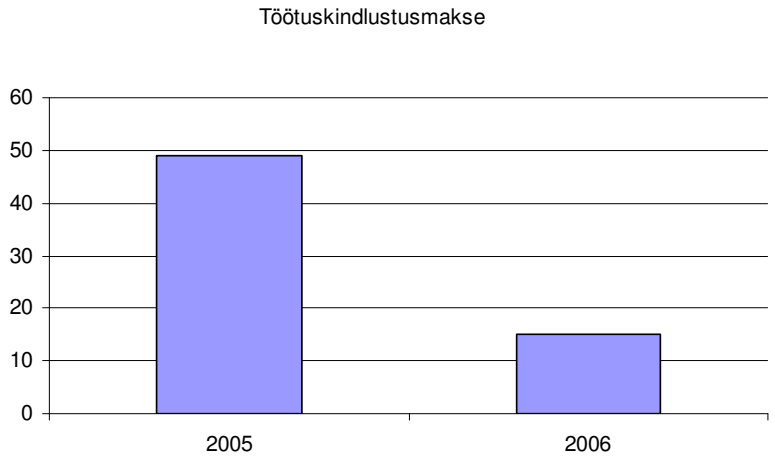

Joonis 4. Tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustuse maksete deklaratsioonil ja füüsilise isiku tuludeklaratsioonil deklareeritud töötuskindlustuse makse andmete erinevus

3. MAKSUHALDURI TEGEVUSED SEOSES VIGASTE JA ESITAMATA MAKSUDEKLARATSIOONIDEGA

Maksu- ja Tolliametil on seadusest tulenev kohustus tagada maksude tasumise õigsuse kontroll ning vajadusel seadusega kooskõlas olevate meetmete kasutuselevõtt, et tagada maksude laekumine täies ulatuses.

3.1 Maksu- ja Tolliameti operatiivplaan

Operatiivplaani indikaatorid määratletakse vastavalt Maksu- ja Tolliameti operatiivplaani eesmärkidele. Indikaator on kriteeriumiks, mille alusel eesmärgi saavutamist mõõdetakse ja mis võimaldab hinnata Maksu- ja Tolliameti kui terviku ja tema allüksuste edukust eesmärgi saavutamisel.

Operatiivplaani eesmärgid püstitab ja indikaatorid kehtestab Maksu- ja Tolliameti vastava tegevusvaldkonna eest vastutaja ehk indikaatori valdaja.

Soovitud sihtmärk on kvantitatiivne või kvalitatiivne tulemus, mis tuleb saavutada. Soovitud sihtmärk kehtestatakse tippjuhtide ja indikaatori valdajate koostöös, võttes arvesse varasemaid tulemusi ja nende hindamist.

Operatiivplaani soovitud sihtmärgid kehtestatakse aastaseks perioodiks nii, et kõrgema taseme plaani määratletud soovitud sihtmärk on alama juhtimistaseme plaani soovitud sihtmärkide summa.

Operatiivplaani eesmärgid püstitab ja indikaatorid kehtestab Maksu- ja Tolliameti vastava tegevusvaldkonna eest vastutaja ehk indikaatori valdaja. Klienditeeninduses oli kehtestatud maksudeklaratsioonidega seonduvalt 2005. aastal indikaator ja sihtmärk vigade arv tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustuse maksete deklaratsioonis ja esitamata

käibedeklaratsioonide osakaal. 2006. aastal oli indikaatoriks vigadega tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustuse maksete deklaratsiooni ja käibedeklaratsiooni esitanud isikute arv ja käibedeklaratsiooni mitteesitajate arv.

Aastal 2006 kehtestati operatiivplaani indikaator "ulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustuse maksete deklaratsiooni puudustega esitanud isikud". Aastal 2006 kehtestati sihtmärgiks operatiivplaanis 1170 puudustega tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustuse maksete deklaratsiooni esitanud isikut. 2006. aasta operatiivplaani täitmise aruandest saab järeldada, et maksuhalduri efektiivse töö tulemusena on puudustega tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustuse maksete deklaratsiooni esitanud isikute arv vähenenud 651 isikuni [60].

3.2 Vigaste ja esitamata deklaratsioonide tööprotsess

Maksumaksjal on seadusest tulenev kohustus esitada maksudeklaratsioonid õigeaegselt ja puudusteta, kuid on maksumaksjaid, kes mingil põhjusel seda kohustust ei täida. Seega on alati teatud protsent esitatud maksudeklaratsioonidest ebakorrektsed ehk puudustega või tähtajaks esitamata. Vigade parandamisel ja deklaratsioonide esitamisel on huvitatud osapooleks Maksu- ja Tolliamet, kellele on maksumaksja mõjutamiseks antud seaduseandja poolt ka mitmete meetmete rakendamise võimalusi. Meetmete rakendamine toimub puudustega esitatud ja esitamata maksudeklaratsioonide käitlussüsteemi programmeeritud tööprotsessi kohaselt.

[60] Maksu- ja Tolliameti Intranet. Plaanid ja projektid. Juhtimine. Operatiivplaan 2006. http://intranet.mta/?id=22288. 19.03.2007

Tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustuse maksete deklaratsiooni, käibedeklaratsiooni ja kauba ühendusesisese käibe aruannetes esinevate puuduste ja esitamata deklaratsioonide vähendamiseks on kehtestatud tööprotsess ning loodud veebipõhine Maksu- ja Tolliameti sisesüsteem koondnimetusega VED - tuleneb sõnadest "vigased ja esitamata deklaratsioonid". VED süsteemi tööprotsessiks on teavituste ahel: e-post, helistamine, teatis postiga, sunniraha [61]. VED tööprotsess on toodud lisas 1.

Infovahetuse efektiivsemaks liikumiseks, teeninduskvaliteedi tõstmiseks ja ühtlustamiseks on loodud puudustega esitatud ja/või esitamata maksudeklaratsioonidest maksumaksja teavitamine kindla tööprotsessi alusel. Infotehnoloogiline süsteem selekteerib maksukohustuslaste registrist maksumaksjad, kes on esitanud puudustega maksudeklaratsiooni ja/või kes on jätnud maksudeklaratsiooni tähtpäevaks esitamata ning moodustab kindlaks määratud kriteeriumite alusel teavitamist vajavatest maksumaksjatest nimekirjad. Esmalt edastatakse maksumaksjale automaatselt elektronposti teel teade puudustega esitatud ja/või esitamata maksudeklaratsioonidest. Järgnevad teavitamise etapid, mida teostavad ametnikud, on telefonikõne ja paberkandjal teatise saatmine. Kui ka peale nimetatud teavitamise antud tähtajaks maksudeklaratsioonis esinevaid puudusi ei kõrvaldata või maksudeklaratsioone ei esitata, siis rakendatakse vajadusel haldussundi. Maksukorralduse seaduse [62] §-i 91 alusel võib maksuhaldur sunniraha määrata isikule maksudeklaratsiooni tähtajaks esitamata jätmise eest ja deklaratsioonis tähtajaks puuduste kõrvaldamata jätmise eest.

Maksumaksjatele, kellel on esitamata ja/või puudustega esitatud maksudeklaratsioone ning kellel on olemas e-maili aadressid, edastatakse automaatselt elektronpostiga teade puudustega esitatud ja/või esitamata maksudeklaratsioonidest. E-mailiga teates informeeritakse maksumaksjat tema

[61] Maksu ja Tolliamet Intranet. Teenindus. Teeninduse projektid. VED. VED protsessijuhend. http://intranet.mta/?id=22607 05.03.2007
[62] Maksukorralduse seadus Riigikogus vastu võetud 20.veebruaril 2002// RT I 2002, 26, 150

poolt Maksu- ja Tolliametile esitatud maksudeklaratsioonides esinevatest vigadest ja/või esitamata maksudeklaratsioonidest. Puuduste kõrvaldamiseks antakse tähtpäev.

Maksumaksja informeerimiseks tema esitamata maksudeklaratsioonidest ja/või maksudeklaratsioonides esinevatest puudustest on üheks võimaluseks talle helistada. Helistada on otstarbekas, kui vigu on arvuliselt vähe. Näiteks kümne maksudeklaratsioonis esineva puuduse dikteerimine telefoni teel on ebaratsionaalne, sest suure tõenäosusega ei jää need maksumaksjale meelde ning seega võivad ka osad puudused jääda parandamata. Puudustega esitatud ja/või esitamata maksudeklaratsioonide käitlussüsteem moodustab nimekirja maksumaksjatest, kellel on kuni kolm esitamata ja/või puudustega esitatud maksudeklaratsiooni. Suurema hulga puudustega ja/või esitamata maksudeklaratsioonidega maksumaksjad suunatakse järgmisse teavitamise etappi milleks on teatise postiga väljastamine.

Maksumaksjad, kes ei ole eelneva teavituse käigus (e-mail, helistamine) puudusi kõrvaldanud või ei oma kontaktandmeid (e-posti aadress, telefoninumber), suunatakse automaatselt „teatis postiga" väljastamise etappi. Postiga teavitus tähendab maksumaksjale teatise saatmist, kus on toodud loetelu maksudeklaratsioonides esinevatest vigadest ja/või esitamata maksudeklaratsioonidest ning tähtaeg puuduste kõrvaldamiseks.

Maksumaksjate suhtes, kes ei ole e-mailiga teates, telefonikõnes või paberkandjal teatisel etteantud tähtaja jooksul maksudeklaratsioonis esinevaid puudusi kõrvaldanud või deklaratsioone esitanud, rakendatakse sunnivahendit. Ametnik koostab maksumaksjale sunniraha hoiatuse korralduse. Juhul, kui maksumaksja ei esita korralduses märgitud tähtajaks maksudeklaratsioone ja/või ei kõrvalda maksudeklaratsioonides esinevaid puudusi, siis määratakse sunniraha määramise korraldusega sunniraha.

Puudustega esitatud ja/või esitamata maksudeklaratsioonide käitlussüsteemi kõige olulisemaks põhifunktsionaalsuseks on maksumaksja poolt puudustega esitatud ja/või esitamata maksudeklaratsioonide süstemaatiline käsitlemine. Toimingute algatajateks on kasutajad ehk ametnikud, kellele puudustega esitatud ja/või esitamata maksudeklaratsioonide käitlussüsteem pakub välja loendeid teavitamist vajavatest maksumaksjatest.

3.3 Maksudeklaratsioonide parandamise piiramine

Maksu- ja Tolliamet muutis alates 2005. aasta juulist e-maksuametis tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensionide ja töötuskindlustusmaksete deklaratsiooni, käibedeklaratsiooni, aktsiisideklaratsioonide ja INF-deklaratsioonide parandamise tähtaegu, pärast mida ei ole enam läbi e-maksuameti võimalik maksudeklaratsioone parandada või kustutada. 2003. aastal ja enne seda esitatud tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustuse maksete deklaratsiooni ja käibedeklaratsiooni ei saa e-maksuameti kaudu parandada. Üldreegel näeb ette e-maksuametis maksudeklaratsioonide parandamise võimaluse säilimist poole aasta jooksul, alates kalendriaasta viimase maksudeklaratsiooni esitamise tähtajast. Seega - viimaseid parandusi 2006. aastal esitatud tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustuse maksete deklaratsioonidele saab läbi e-maksuameti teha kuni 10. juulini, mis on 2007. aasta juunikuu tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustuse maksete deklaratsiooni esitamise tähtaeg. 2006. aastal esitatud käibedeklaratsioone saab parandada e-maksuametis kuni 20. juulini. Jooksva aasta tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustuse maksete deklaratsioonide ja käibedeklaratsioonide parandamisel piirangud puuduvad. Aktsiisideklaratsioone on e-maksuametis võimalik parandada kuni konkreetse maksudeklaratsiooni esitamise tähtajani k.a. INF-deklaratsioone on võimalik parandada e-maksuametis kalendriaastale järgneva aasta 15. aprillini. Seega 2006. aasta kohta esitatavaid

INF-deklaratsioone saab järgmisel aastal parandada kuni 15. aprillini 2008. Maksudeklaratsioone, mida ei ole võimalik parandada e-maksuametis, on võimalik esitada paberkandjal, esitades parandusdeklaratsiooni Maksu- ja Tolliameti piirkondlikule maksu- ja tollikeskusele.

Kuna Maksu- ja Tolliameti üks strateegilise plaani teeninduse alamstrateegia strateegiline eesmärk on kliendikeskne teenindusorganisatsioon, siis esmapilgul võib tunduda, et ameti kliendisõbralikku lähenemist silmas pidades on tegemist sammuga tagasi. Siiski on siinkohal oluline esile tuua maksuhalduri funktsiooni riigi maksutulude täpsel arvestamisel ja kontrollimisel.

Füüsilise isiku tulumaksu eraldamisel omavalitsusüksustele on Maksu- ja Tolliameti jaoks siiani problemaatiliseks eraldiste tegemine ja tulude edasi kandmine maksudeklaratsioonide parandamisel. Maksumaksjad esitavad e-maksuameti kaudu maksudeklaratsiooni ja hiljem tühistavad erinevatel põhjustel antud perioodi maksudeklaratsiooni, seega puuduvad maksuhalduril korrektsed andmed tulumaksu eraldamiseks.

Praktikas esineb juhuseid, kus tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustuse maksete deklaratsioonis vea esinemisel võetakse maksudeklaratsioonil kinnitus maha, mille tagajärjel puuduvad maksuhalduril kõikide ettevõttest tulu saajate kohta andmed. Enamikul juhtudest esitatakse parandatud maksudeklaratsioon alles kahe-kolme nädala jooksul. Sellisel juhul tekib enammakstud maksusumma, kuna maksudeklaratsiooni tühistamisel võetakse maksukohustus maha, aga summad on juba tasutud ja need tuleb edasi kanda tulu saajatele. Peale parandusdeklaratsiooni esitamist võib tekkida hoopis maksuvõlg ja selgub, et maksuhaldur on ajal, mil maksudeklaratsioon oli kinnitamata staatuses palju ettenähtust palju suurema summa tagastanud või tasaarveldanud.

Antud olukord toob segadust kaasa tulusaajate (näiteks kohalikud omavalitsused, Sotsiaalkindlustusamet, Eesti Haigekassa, riigikassa) tasemel, kui tekib olukord, kus kohustus võetakse valede alusandmete alusel üles ja sellest tulenevalt ei ole erinevate asutuste käsutuses olevad andmed omavahel võrreldavad ja täpsed. Maksu- ja Tolliamet püüab selle muudatusega vähendada paranduste arvu ning ära hoida maksudeklaratsioonide kinnitamata staatuse tekkimist.

Maksudeklaratsioonide parandamisvõimaluste piiramine e-maksuametis kannab eesmärki hoida ära valeandmete tahtlikku esitamist. Erinevate kontrollimenetluste käigus on esinenud juhtumeid, kus maksumaksja on esitanud eelnenud perioodide parandusdeklaratsioone eesmärgiga tekitada rahalisi vahendeid maksumenetluse käigus juurdemääratud maksusummade tasaarveldamiseks.

Praktikas on esinenud juhtumeid, kus ajutiselt esitati nn nulldeklaratsioone või kohustusi vähendavaid parandusdeklaratsioone selleks ajaks, kui oli teada, et maksumaksja tehingupartnerid soovivad kontrollida maksuvõlgade puudumist. Paberil esitatud parandusdeklaratsiooni puhul vaatab ametnik esitatud muudatused üle.

Tavapäraselt selguvad ka maksukohustuslase maksude arvestamisel või deklareerimisel tehtud vead regulaarse ja süsteemse kontrollimise käigus kalendriaasta lõpul või hiljemalt pärast auditi läbiviimist, s.o järgmise kalendriaasta juuniks. Pärast nimetatud tähtaegade möödumist väheneb võimalike vigade või eksimuste leidmise tõenäosus, mis loomulikult ei välista erandkorras üksikute juhuslike vigade ilmsikstulekut.

Juhul, kui maksumaksja leiab siiski eelnenud perioodides vigu, mille korrigeerimiseks on vajalik esitada parandusdeklaratsioone, ei koorma deklaratsiooni paberkandjal esitamine maksumaksjat, kuivõrd tegemist on üksiku juhtumiga.

Enne vastava muudatuse sisseviimist analüüsis maksuhaldur maksudeklaratsioonide esitamise ja muutmise statistilisi andmeid. Selle tulemusena määrati tühistamise keeld kuuele kuule pärast aruandeaasta lõppu, kuna siis langeb paranduste arv järsult. Nimetatud langus on seotud majandusaasta aruande esitamise tähtpäevaga, kui kõik eelmise aasta maksudeklaratsioonid on reeglina maksumaksja enda poolt üle kontrollitud.

KOKKUVÕTE

Antud lõputöös uuriti, milliseid makse ja makseid deklareeritakse tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustuse maksete deklaratsioonil. Tegemist on olulise ja samas mahuka maksudeklaratsiooniga, millel deklareeritud andmeid kasutatakse erinevates protsessides.

Autor analüüsis, millised vead on 2005. ja 2006. aastal esitatud tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensionide ja töötuskindlustusmaksete deklaratsioonides ning millist mõju nad avaldavad.

Autor on seisukohal, et töö alguses püstitatud eesmärk leidis kinnitust. Tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustuse maksete deklaratsioon on oluline infokandja, mille tähtaegne ja puudusteta esitamine tagab füüsilistele isikutele kiire füüsilise isiku tulumaksu tagastamise, õigete andmete alusel ajutise töövõimetushüvitise väljamakse ning tulevikus väljamaksed pensionifondidest.

Oluline on maksuhalduri igapäevane töö puudustega esitatud ja seadusega sätestatud tähtajaks esitamata tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensionide ja töötuskindlustuse maksete deklaratsioonidega. Maksu- ja Tolliametis on kehtestatud vigaste ja esitamata maksudeklaratsioonide vähendamiseks kindel tööprotsess.

Maksuhaldur on rakendanud maksutulude täpse arvestuse ja kontrolli funktsiooni täitmiseks piiranguid maksudeklaratsioonide parandamisel. Oluline on ära hoida aastatetaguseid parandusi, mis mõjutavad nii füüsilisi isikuid kui ka kohalikke omavalitsusi.

Tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensionide ja töötuskindlustusmaksete deklaratsioonil deklareeritud andmete alusel arvutatakse

ajutise töövõimetuse hüvitise suurus, mille õigsuse saab tagada tööandja, kes esitab puudusteta maksudeklaratsioonid seadusega sätestatud tähtajaks.

Füüsiliste isikute tuludeklaratsioonide esitamine õigete andmetega, mis tulevad tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensionide ja töötuskindlustusmaksete deklaratsioonilt, kiirendab Maksu- ja Tolliameti teenindusprotsessi ning saab tagada füüsiliste isikute rahulolu neile enammakstud tulumaksu tagastamisel 5 tööpäeva jooksul alates deklaratsiooni esitamisest.

Täpsed andmed tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustuse maksete deklaratsioonil aitavad kiirendada protsessi, et maksuhaldur saaks õigeaegselt edastada nii andmed kui ka raha Eesti väärtpaberite keskregistri pidajale, kes jaotab saadud raha pensionifondide vahel ära. Puudustega esitatud tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustuse maksete deklaratsioon peatab tööandja poolt kinnipeetud kohustusliku kogumispensioni makse ülekandmise Eesti väärtpaberite keskregistri pidajale, kuni puuduste kõrvaldamiseni maksudeklaratsioonis.

Autor leiab, et tegemist on väga olulise teemaga Maksu- ja Tolliameti igapäevatöös. Antud teemaga põhjalikult ja kiirelt tegemisel täidab maksuhaldur talle riigi poolt pandud kohustust tagada maksude tasumise õigsuse kontroll, mille täitmist mõõdetakse Maksu- ja Tolliameti operatiivplaani kehtestatud indikaatorite mõõtmisega.

Lõputöös välja toodud seisukohtade analüüsimisel jõudis autor järeldusele, et tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustuse maksete deklaratsioonil deklareeritud maksud ja maksed on olulised tulumaksu eraldamisel kohalikule omavalitsusüksusele, kelle jaoks on tegemist väga olulise sissetulekuallikaga, et täita riigi poolt pandud kohustusi. Mida täpsem ja õigem on arvestus, seda paremini on kohalikul omavalitsusel ülevaade oma tulude laekumisest ning võimalus teha ka prognoose laekuva tulu kohta.

Lõputöö alguses püstitatud eesmärk leidis kinnitust. Töös välja toodud seisukohtade analüüsimisel järeldub, et tulu- ja sotsiaalmaksu ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustuse maksete deklaratsioonil deklareeritud maksud ja maksed on olulised kohalikule omavalitsusüksusele tulumaksu eraldamisel, Eesti Haigekassa poolt ajutise töövõimetuse hüvitise arvutamisel, füüsilise isiku tuludeklaratsioonil ja kohustusliku kogumispensioni ülekandmisel Eesti väärtpaberite keskregistri pidajale.

Maksuhalduril on õigus anda maksuseaduste selgitamiseks selgitusi ja juhendeid, mille eesmärk on tagada maksuseaduste ühetaoline kohaldamine. Autor on seisukohal, et maksudeklaratsioonides esinevate puuduste vähendamiseks on uute deklaratsioonivormide kehtestamisel vajadus anda rohkem selgitusi ja juhendeid maksudeklaratsioonide täitmiseks. Autor teeb maksuhaldurile ettepaneku puudustega deklaratsioonide esitajatele korraldada rohkem koolitusi, mille tagajärjel väheneks puudustega esitatud maksudeklaratsioonide arv.

SUMMARY

The topic of the graduation thesis is “The problems related to the tax return of income and social tax, mandatory funded pension and unemployment insurance payments”. The thesis is in Estonian and includes 44 pages. It has three annexes. In writing the thesis, 19 sources were used and they have been referred to in the thesis.

The principal keywords of the paper are: individually registered taxes and payments of income and social tax, mandatory funded pension and unemployment insurance payments declared in the tax return; social tax, income tax, contribution to mandatory funded pension, unemployment insurance premium, work process of a tax authority at proceeding a defective tax return.

The purpose of the thesis: The tax return of income and social tax, mandatory funded pension and unemployment insurance payments is a relevant medium of information, which is used currently as well as in future processes.

The graduation thesis uses an empirical research method, which is based on the analysis of the data collected during practice. The results of the analysis demonstrate the deficiencies that occur in the tax return of income and social tax, mandatory funded pension and unemployment insurance payments.

Regardless of its topicality, the given subject has not been presented with enough attention in the Estonian print. For that reason, the graduation thesis gives an opportunity to a tax authority as well as to other people interested in the given field to acquire knowledge on the relations of taxes and tax data, which are declared in the tax return of income and social tax, mandatory funded pension and unemployment insurance payments, in different processes.

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

1. Barry Larking. B, 2005. IBFD International Tax Glossary revised 5th edition. IBFD.
2. Huberg. M., Raudjärv, I. 2006. Eesti maksuseadused koos rakendusaktidega. Tartu: Casus.
3. Kogumispensionide seadus. - 14.04.2004.- RT I 2004, 37, 252, RT I 2006, 56, 417.
4. Kohustusliku pensionifondi osakute kord. Rahandusministri 20. septembri 2005. a määrus nr 64.- RTL, 04.10.2005, 101, 1557.
5. Lehis, L. 2003. Finantsõigus. [Loengukonspekt] Tartu.
6. Lehis, L. 2004. Maksuõigus. Tallinn: Kirjastus Juura.
7. Maksu- ja Tolliamet Intranet. Plaanid ja projektid. Juhtimine. Operatiivplaan 2006.
   http://intranet.mta/?id=22288 19.03.2007
8. Maksu – ja Tolliamet. Maksumaksjale. Statistika. Makstud makse 2006.a.
   http://www.emta.ee/failid/12kuul06_uus_.pdf. 19.03.2007
9. Maksu- ja Tolliamet. Maksumaksjale. Statistika. Omavalitsustele üle kantud tulumaks. 2006 koondandmed.
   http://www.emta.ee/failid/erjaan_dets2006.xls. 19.03.2007
10. Maksu ja Tolliamet Intranet. Teenindus. Teeninduse projektid. VED. VED protsessijuhend.
    http://intranet.mta/?id=22607 05.03.2007
11. Maksu- ja Tolliameti poolt maksukohustuslaste registris olevate andmete Sotsiaalkindlustusametile ja Eesti Haigekassale väljastamise kord. Rahandusministri 03. jaanuari 2003. a määrus nr 3.- RTL 2004, 7, 101, RTL 2004, 7, 101.
12. Maksukorralduse seadus. 20.02.2002.- RT I 2002, 26, 150, RT I 2007, 23, 121.
13. Ravikindlustuse seadus. 19.06.2002.- RT I 2002, 62, 377, RT I 2007, 4, 17.
14. Sotsiaalmaksuseadus. 13. 12. 2000.- RT I 2000, 102, 675, RT I 2006, 61, 459.

15. Tulumaksuseadus. 15. 12. 1999.- RT I 1999, 101, 903, RT I 2006, 63, 468.
16. «Tulumaksuseadusest», «Sotsiaalmaksuseadusest», «Kogumispensionide seadusest» ja «Töötuskindlustuse seadusest» tulenevate deklaratsioonide ja tõendite vormide kinnitamine. Rahandusministri määrus 24. detsembri 2003. a määrus nr 107.- RTL 2004, 4, 45, RTL 2007, 2, 9.
17. Töötuskindlustuse seadus. 13.06.2001.– RT I 2001, 59, 359, RT I 2006, 31, 236.
18. Töötuskindlustusmakse määrad 2005. aastal. Vabariigi Valitsuse 22. novembri 2004. a määrus nr 333.- RTI, 30.11.2004, 81, 545.
19. Töötuskindlustusmakse määrad 2006. aastal. Vabariigi Valitsuse 24. novembri 2005. a määrus nr 285.- RTI, 01.12.2005, 64, 491.

LISA 1. Vigaste ja esitamata deklaratsioonide tööprotsess

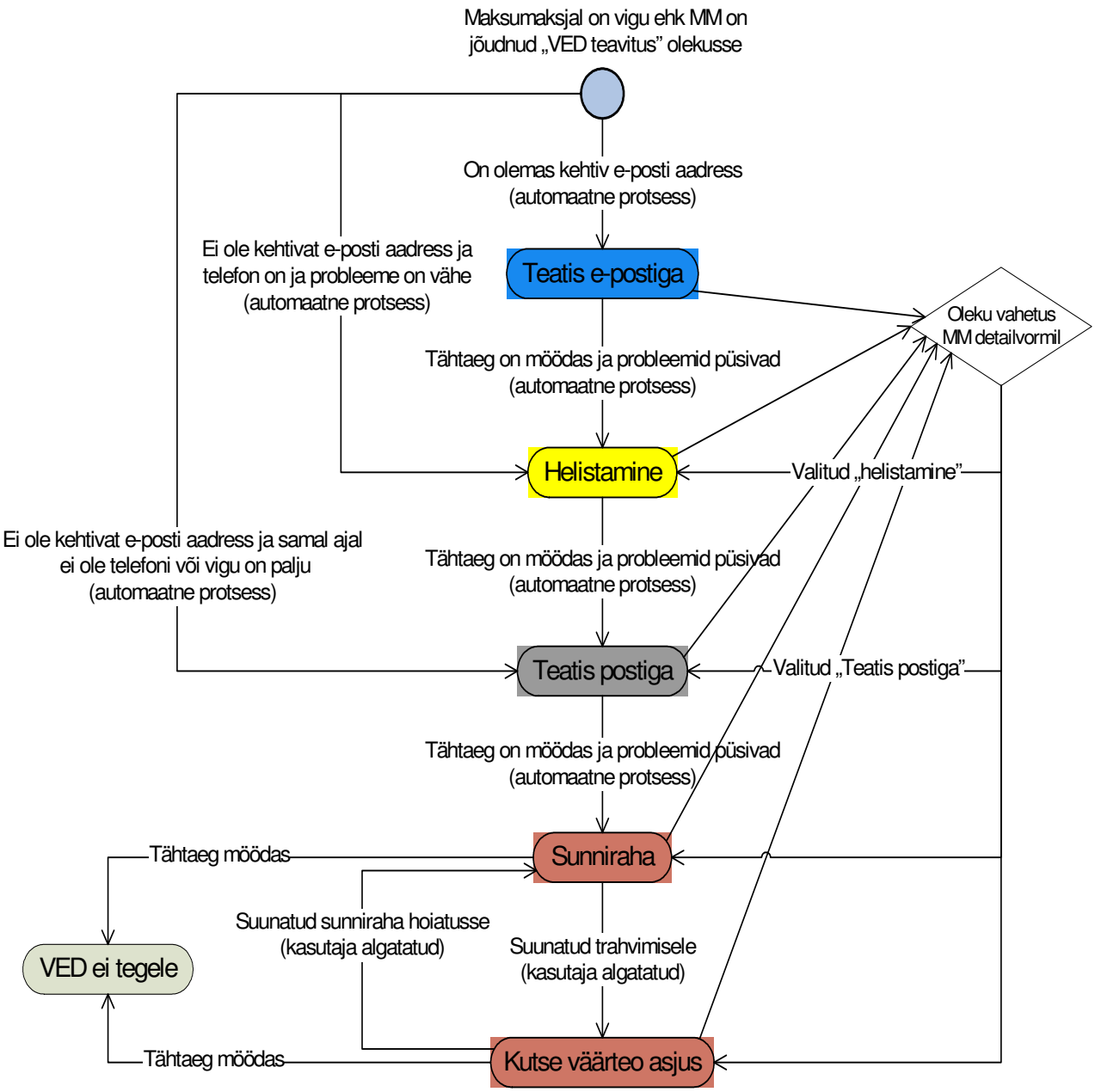

LISA 2. Vorm TSD

Vorm TSD

Maksu- ja Tolliameti piirkondlik maksu- ja tollikeskus *Kehtiv alates 01.01.2007*

MAKSUKOHUSTUSLANE

Nimi või ees- ja perekonnanimi	
Asu- või elukoha aadress	Registri- või isikukood
Telefon	e-post

Küsimused seotud isikutega sooritatud tehingute ning nimetatud tehingutest tulenevate kohustuste kohta

a. Kas maksustamisperioodil on sooritatud tehinguid seotud isikutega?	JAH ☐	EI ☐
b. Kas maksukohustuslane on osaline seotud isikute vahelises kulude jaotuse kokkuleppes, millele laienevad kohustuslikud kulude jaotuse kokkulepete dokumenteerimise nõuded?	JAH ☐	EI ☐
c. Kas maksukohustuslasele on kohustuslikud seotud isikute vaheliste tehingute detailsed dokumenteerimise reeglid?	JAH ☐	EI ☐

TULU- JA SOTSIAALMAKSU NING KOHUSTUSLIKU KOGUMISPENSIONI JA TÖÖTUSKINDLUSTUSE MAKSETE DEKLARATSIOON

Aasta	Kuu

OSA A		Kroonides
1. Arvutatud sotsiaalmaks	(vormi TSD lisa 1 veeru 4 kokkuvõte + vormi TSD lisa 2 veeru 7 kokkuvõte)	
2. Kinnipeetud tulumaks	(vormi TSD lisa 1 veeru 6 kokkuvõte + vormi TSD lisa 2 veeru 10 kokkuvõte + vormi TSD lisa 3 veeru 8 kokkuvõte)	
3. Sotsiaalmaksuga maksustatud väljamaksed	(vormi TSD lisa 1 veeru 5 kokkuvõte + vormi TSD lisa 2 veeru 8 kokkuvõte)	
4. Kinnipeetud töötus-kindlustusmakse	(vormi TSD lisa 1 veeru 8 kokkuvõte + vormi TSD lisa 2 veeru 13 kokkuvõte)	
5. Arvutatud töötus-kindlustusmakse	(vormi TSD lisa 1 veeru 9 kokkuvõte + vormi TSD lisa 2 veeru 14 kokkuvõte) x 0,3%	
6. Kinnipeetud kohustusliku kogumispensioni makse ja vanemahüvitiselt arvutatud kohustusliku kogumispensioni makse	(vormi TSD lisa 1 veeru 10 kokkuvõte)	

OSA B		Kroonides
Vormi TSD lisa 4. Erisoodustused		
7.	Tasumisele kuuluv tulumaks (realt 18)	
8.	Tasumisele kuuluv sotsiaalmaks (realt 20)	
Vormi TSD lisa 5. Kingitused ja annetused ning vastuvõtukulud		
9.	Tasumisele kuuluv tulumaks (realt 22 positiivne tulem või realt 24)	
10.	Tagastamisele kuuluv tulumaks (realt 22 negatiivne tulem plussmärgiga)	
Vormi TSD lisa 6. Ettevõtlusega mitteseotud kulud ja muud väljamaksed ning püsiva tegevuskoha kasumieraldised		
11.	Tasumisele kuuluv tulumaks (realt 27)	
12.	Tagastamisele kuuluv tulumaks (realt 28)	
Vormi TSD lisa 7. Dividendid ja muud kasumieraldised		
13.	Tasumisele kuuluv tulumaks (realt 15)	
Vormi TSD lisa 8. Välisriigis kinnipeetud või tasutud tulumaksu arvestamine maksulepingu alusel		
14.	Vormi TSD lisa 7 alusel tasumisele kuuluva tulumaksu vähendamine: vormi TSD lisa 8 realt 3, kuid mitte rohkem kui vormi TSD rida 13	
Kokku B osa		
15.	Tulumaks: rida 7 + rida 9 - rida 10 + rida 11 - rida 12 + rida 13 - rida 14	
16.	Sotsiaalmaks: realt 8	

Maksukohustuslane / juht või esindaja	Ees- ja perekonnanimi	Allkiri	Kuupäev
Koostaja	Ees- ja perekonnanimi		Allkiri
	Telefon	E-post	

LISA 3. Vorm TSD lisa 1

Kehtiv alates 01.01.2007

Vorm TSD lisa 1

MAKSUKOHUSTUSLANE Nimi või ees- ja perekonnanimi	Registri- või isikukood

RESIDENDIST FÜÜSILISTELE ISIKUTELE TEHTUD VÄLJAMAKSED, KINNIPEETUD TULUMAKS, KOHUSTUSLIKU KOGUMISPENSIONI MAKSE JA TÖÖTUSKINDLUSTUSMAKSE, ARVUTATUD SOTSIAALMAKS NING VANEMAHÜVITISELT ARVUTATUD KOGUMISPENSIONI MAKSE ISIKUTE LÕIKES

Aasta	Kuu

1	1 Ees- ja perekonnanimi						2 Isikukood					3	3¹	3²
	4	5	6	7	7.1	7.1.1	7.2	7.2.1	7.3	7.3.1	8	9		10
2	1 Ees- ja perekonnanimi						2 Isikukood					3	3¹	3²
	4	5	6	7	7.1	7.1.1	7.2	7.2.1	7.3	7.3.1	8	9		10
3	1 Ees- ja perekonnanimi						2 Isikukood					3	3¹	3²
	4	5	6	7	7.1	7.1.1	7.2	7.2.1	7.3	7.3.1	8	9		10
4	1 Ees- ja perekonnanimi						2 Isikukood					3	3¹	3²
	4	5	6	7	7.1	7.1.1	7.2	7.2.1	7.3	7.3.1	8	9		10
5	1 Ees- ja perekonnanimi						2 Isikukood					3	3¹	3²
	4	5	6	7	7.1	7.1.1	7.2	7.2.1	7.3	7.3.1	8	9		10
6	1 Ees- ja perekonnanimi						2 Isikukood					3	3¹	3²
	4	5	6	7	7.1	7.1.1	7.2	7.2.1	7.3	7.3.1	8	9		10

	4	5	6	8	9	10
KOKKU KOOS _____ **LISALEHEGA**						

MAKSUKOHUSTUSLANE/ JUHT VÕI ESINDAJA	Ees- ja perekonnanimi	Allkiri	Kuupäev
KOOSTAJA	Ees- ja perekonnanimi	Allkiri	Telefon e-post